www.serbske-nowiny.de

SERBSKE NOWINY

PJATK, 15. MEJE 2020 | NJEWOTWISNY WJEČORNIK ZA SERBSKI LUD | LĚTNIK 30 · ČISŁO 94 · 0,65 EUR

KRÓTKOPOWĚSĆE

Dźěći dale wosebje potrjechene

Budyšin/Zhorjelc. Ličba z koronawirusom natyknjenych je w Budyskim wokrjesu wo dalšich dźewjeć na 448 přiběrała. Wulki dźěl nowoinficěrowanych su dźěći, kotrež su so zwjetša doma pola swójbnych natyknyli. Dohromady je 115 wosobow schorjenych, z nich 19 w chorowni. 320 ludźi je so wustrowiło. W Zhorjelskim wokrjesu wosta ličba inficěrowanych z 268 dale konstantna. Tuchwilu je tu 25 schorjenych, jednoho lěkuja w klinice. 221 ludźi je zaso strowych.

Wo lěsu mnozy mało wědźa

Drježdźany. Dźěło hajnikow a lěsnikow je njezbytne za zachowanje lěsa a tuž hódne za cyłu towaršnosć. To wujewi reprezentatiwne naprašowanje wo lěsu a lěsnistwje w Sakskej, kotrež je wičnoslědźenski institut hopp w nadawku zarjada Sachsenforst přewjedł. Mnozy ludźo pak wo funkciji lěsa a jeho wobhospodarjenju wjele njewědźa.

Hudźbne lěćo wupadnje

Budyšin. Łužiske hudźbne lěćo postajenjow koronawirusa dla wupadnje. „Rozsud organizatorow chětro boli, wšako mějachu so wjacore zarjadowanja ważnym jubilejam wusahowacych wuměłcow wěnować“, město Budyšin zdźěla. Narunanja njebudźe, přichodne hudźbne lěćo chcedźa w awgusće 2022 pod hesłom „Dimensionen/Rozměr“ přewjesć.

Sainz naslěduje Vettela

Maranello. Španičan Carlos Sainz naslěduje Sebastiana Vettela pola Ferrarija. Tučasny pilot McLaren ma w lětomaj 2021 a 2022 za noweho awtotwarca jězdźić. 25lětny stanje so z kolegu Charlesa Leclerca, kiž ma z Ferrarijom zrěčenje hač do kónca 2024. Naslědnik Sainza pola McLarena budźe Awstralčan Daniel Ricciardo, kiž přińdźe wot Renaulta.

NBA ma nowy hrajny bul

New York City. Sewjeroameriska basketballowa profijowa liga (NBA) wuměni po 38 lětach swój oficialny hrajny bul a wróći so wot dotalneho zhotowjerja Spalding k marce Wilson. Wot sezony 2021/2022 budźe zaso z bulom firmy hrate, kotraž bě hižo wot załoženja ligi 1946 do 1983 zhotowjer za NBA. Klětu budźe jeje 75. hrajna doba.

w nocy: 5 do 8 °C	rano: 5 do 12 °C
připołdnju: 13 do 15 °C	wječor: 10 do 14 °C

Šěsć šulerjow 11. lětnika bydleše tónle tydźeń w internaće Serbskeho gymnazija, kotryž je wot póndźele znowa wotewrjeny. A woni maja swoje wjeselo zaso tam přebywać, kaž naše foto z wjednicu Gerlind Šubertowej (srjedźa) přeradźa. Přichodny tydźeń začahnu šulerjo 8. do 10. lětnika. Koronapandemije dla smě maksimalnje 26 městnow wobsadźene być. W stwach z dotal dwěmaj abo třomi wosobami bydli nětko jenož jedna. Jědź je z asiety, zetkanja w klubowni njejsu dowolene. Foto: SN/Hanka Šěnec

Wot bajki hač k politice

Na 10. zetkanju łužiskich filmowcow nowe projekty předstajili

Wulke Hendrichecy (SN/CoR). Něhdźe 25 ludźi z filmoweje branše a kreatiwneho hospodarstwa je so wčera na prěnim dnju internetneje dźěłarnički Serbsko-němskeje filmoweje syće Łužycafilm wobdźěliło. Poprawom měješe so znowa wot Załožby za serbski lud spěchowane 10. zetkanje łužiskich filmowcow we wobłuku Nysoweho filmoweho festiwala (NFF) wotměć, štož pak koronakrizy dla móžno njebě. Digitalna premjera je so přiwšěm poradźiła.

Strategije za dalše wuwiće łužiskeho filmowstwa běchu prěnja tema, konkretne filmowe projekty su popołdnju předstajili. Rěčnik syće Erik Schiesko moderěrowaše dopołdnišu diskusiju, kotraž bě wusměrjena na tři ćežišća: filmowy fonds za Łužicu, filmowe stejnišćo Łužica a zaměry za přichodne pjeć lět filmoweje syće, kotraž zhladuje w nowembrje na pjećlětne wobstaće.

Loni na Choćebuskim filmowym festiwalu prěni raz předstajenu ideju, zo móhli po mustrje zwjazkoweho spěchowanja za produkciju dźěćacych filmow tež podobne za mjeńšinowe filmy zarjadować, su nětko do formy dźěłoweje skupiny přenjesli. Wo lobbyjowe dźěło za tajki spěchowany fonds staraja so tu wotnětka tři rěčnicy syće Ola Stazsel z NFF, Cosima Stracke-Nawka ze Sakskeho wustawa za priwatny rozhłós a nowe medije, Sylka Laubensteinowa-Polencojc ze Załožby za serbski lud kaž tež Claudia Muntschick ze sakskeho centruma za kulturu a kreatiwne hospodarstwo Kreatiwna Sakska. „Dyrbiš-li politikarjow wo faktiskim wudobytku kreatiwneho hospodarstwo tu přeswědčić, drje to traje, ale funguje“, pohoni Claudia Muntschik filmowcow. Tež próstwu wo spěchowanje dźěłoweho městna syće ma so přez Kreatiwna Sakska zapodać. Dohromady šěsć filmowym projektam wěnowachu so wobdźělnicy po přestawce. Kak su tropiske kauri-mušle na serbske křižerske graty přišli, praša so mjez druhim z Budyšina pochadźaca wuměłča Karoline Schneider w dokumentaciskim projekće, kotryž planuje wona w kooperaciji z Budyskim Serbskim muzejom. Z Wrócławja pochadźaca a w Lipsku skutkowaca animaciska filmowča Eliza Płocieniak-Alvarez předstaji animaciski filmowy projekt wo serbskich bajkach w delnjo- a hornjoserbskej kaž tež němskej rěči. Wojerowčan Dirk Lienig („Eine Stadt tanzt“) wuwiwa tuchwilu filmowu seriju, w kotrejž časowa jězba do časa NDR a přewróta towaršnostne wuwiće tematizuje. Erik Schiesko chce w hrajnym filmje problem prawicarstwa w přećelskim kruhu předstajić. Angela Šusterowa („Zmij“) rozprawješe wo filmowym projekće ze šulerjemi pod hesłom „Sprachlos“, w kotrymž su so ze Serbami w nacistiskim času rozestajeli. Grit Lemke („Gundermann Revier“) budźe so w dlěšej dokumentaciji „Třeće wóčko“ wo zhubjenych serbskich stawiznach z wědomjom mnohich Łužičanow zaběrać.

Dźensa rozjimujetaj René Beine z Babelbergskeje filmoweje uniwersity „Konrad Wolf“ a producentka Ingelore König tři scenarije wobdźělnikow.

ROZMYSLOWANE

Nós połny! Kriza fuk?

■ **Bosćan Nawka**

Hura, kriza je nimo! Tónle začišć znajmjeńša móhł hladajo na to nastać, kak zarjady wobmjezowanja poněčim wuwólnjeja abo wotstronjeja. A bě-li w minjenych tydźenjach towaršnostny tenor nimale jednohłósny, zo po koronje ničo wjace tak njebudźe kaž do toho, směmy na tym dwělować, hač so woprawdźe něšto změni. Haj, chorobne sotry a hladarjo su skónčnje raz připóznaće žnjeli, kotrež je jim poprawom hižo do pandemije přistało. Mjeztym je (w našich kónčinach tak a znak snadny) wšědny wječorny přiklesk chětro womjelknył, wo wyšej mzdy a kmańšim dźěłowym času žana rěč wjace njeje. Skrótka smy wo prekernej personalnej situaciji w chorownjach diskutowali a so prašeli, hač njebě wusměrjenje strowotniskeho systema po hospodarskich kriterijach snadź tola skerje špatna ideja. Samo woprawdźitych wědomostnikow smy hdys a hdys w telewiziji widźeli – a ludźo su jim připosłuchali! Prjedy hač jich zaso na słonowinowu wěžu wućerimy, njech wšitcy wuši nastajimy: „Njejsmy dawno hišće přez horu!“, tak zdaloka klinči.

Nětko wšak, wosebje dźakowano nowej trojicy Google, Youtube a Facebook, je mnóstwo ekspertow hižo skoro tak wulke kaž ličba trenarjow narodnych koparjow, jedyn mudriši hač tamny. Na tym refleksu najskerje žana kriza ničo njezměni, runje tak kaž na postupowanju politiki nic. Prawidłownje po wólbach rěka: Smy rozumili! Dyrbimy temu XYZ lěpje sposrědkować! Wězo, situacija bě spočatnje njepřewidna a konsekwency lědma rozważujomne. Što zakazać, što ludźom přicpěwać? A nětko: Što (zaso) dowolić, što ludźom poručić? Přiwšěm měli po nimale dwuměsačnej „testowej fazy“ trochu suwereniše zjawnostne dźěło wočakować směć. Přikład: Dźiwadła, kina a hosćency směda wot dźensnišeho hosći zaso witać. To je wulkotne. Kajki pak je to signal, zo tale dowolnosć dypkownje tydźeń po tym dóńdźe, zo je Budyske NSLDź swoju sezonu njewěsteho połoženja dla zakónčiło? Dypkownje samsny dźeń, zo je Filmowy festiwal Nysa kreatiwne rozrisanje našło, dźěl programa přihladowarjam w awtach pokazać? Kak maja mnozy wot rozsuda překwapjeni gastronomojo hygieniske předpisy dodźeržeć, z wjetšim wotstawkom mjenje ludźi posłužować a zdobom pjenjezy zasłužić?

Runoprawosć rěčow we wuměłstwje

Budyšin (SN/bn). Awtorske prawa zawěsćeja mnohim wuměłcam prawidłowne dochody. Zajimy kreatiwnych w tym nastupanju zastupuja w Němskej předewšěm wužiwanske towaršnosće (Verwertungsgesellschaft, VG). Wobchad z rěčemi mjeńšin je so w tym zwisku wospjet jako problematiski wukopał. Přikładaj stej Towaršnosć za prawa hudźbnych předstajenjow a mechaniskeho rozmnoženja (GEMA) a VG Bild-Kunst za tworjacych wuměłcow, fotografow a filmowcow. Zhromadnosć wšitkich tajkich zjednoćenstwow je, zo wuměłcy sebje samych kaž tež swoje twórby přizjewjeja. Při tym bě raz mjenje jednore raz wjele jednorišo tež druhu hač němsku rěč wuzwolić. Po nowelěrowanju wustawkow tale opcija pola wjacorych wužiwanskich organizacijow wjace njewobsteješe. Na próstwy wo korekturu wone na rozdźělne wašnje reagowachu. Tak so jednanja z firmu GEMA chětro dlijachu (SN rozprawjachu).

Hinak pola VG Bild-Kunst: Serbska tworjaca wuměłča Iris Brankačkowa bě „skerje připadnje zwěsćiła, zo so tam serbskorěčne knihi nadobo wjace njejewja. Nimo toho wotpokazachu přizjewjenje nowych publikacijow, dokelž jenož hišće němskorěčne wobkedźbuja. Mějach to za dźiwne, wšako potrjechi to připóznate mjeńšiny runje tak kaž němskich wuměłcow, wuhotowacych na přikład friziske abo serbske knihi.“

Iris Brankačkowa je „po rozmołwje z Domowinu w lisće towaršnosći VG Bild-Kunst na prawa awtochtonych wobydlerjow Němskeje pokazała a wo wulkim wuběrje serbskich knihow informowała“, rěčnik třěšneho zwjazka Marcel Brauman w zdźělence pisa. Jednaćelski předsyda VG Bild-Kunst dr. Urban Pappi so we wotmołwje dźakuje, „zo sće nas na zmylk w našim rozdźělenskim planje skedźbniła. Maće absolutnje prawje! Chcemy to poprawić a pruwować, kak w jednotliwym padźe spěšnje a njekomplikowanje rozrisanje namakamy.“ Krótko po tym Pappi zdźěli, zo wotnětka kriterij „němska rěč“ tež rěče w Němskej připóznatych mjeńšin zapřijima.

Jednaćel Domowiny Marko Kowar so sobu wjeseli, „zo je Iris Brankačkowa tutón wuspěch docpěła. Přeco zaso běrokratiske zadźěwki naše zakładne prawa haća. Tola tež tónraz smy zwěsćili: Z krutym rjapom wustupujo hustodosć dobru wolu žněješ. Tak njech je tónle přikład tež wšěm z pohonom, njedać so w tajkich padach wottrašić!“

Sport ważny za imunowy system

W Malešanskim fitnesowym studiju „Prima klima“ směda člonojo wot přichodneje póndźele zaso sportować. Z mejlku dóstachu woni wotpowědne powučenje, zo maja wěste předpisy wobkedźbować, kaž na přikład trěbny wotstawk dźeržeć. To wšak njebudźe hladajo na cyłkownu přestrjeń 1 500 kwadratnych metrow přewulke wužadanje. Zdobom maja tam 300 kwadratnych metrow wulku łuku k dispoziciji, hdźež móža so sportowcy pohibować. Studijo chce tam tež wěste kursy poskićeć. Kaž nawoda studija Henri Kern potwjerdźi, sport a trening myškow imunowy system skrućitej a zdobom płuca zesylnjatej. Strowe zeźiwjenje je runje tak ważne, wo kotrymž sobustawow wězo tohorunja poradźuja. Foto: SN/Hanka Šěnec

Prawo njeranić

Budyšin (SN/at). Rada za serbske należnosće Sakskeje so za to zasadźa, zo wutworja w nowym šulskim lěće na wyšej šuli w Ralbicach kaž tež Worklecach dwě rjadowni 5. lětnika.

Serbski sejm waži sej w tym zwisku „přiběracy zajim na městnach w serbskich šulach a wočakuje połnu podpěru ze stron zarjadow“, piše rěčnica kubłanskeho wuběrka Aneta Zahrodnikowa w zdźělence Serbskeho sejma, wšako doskónčny rozsud dotal njepředleži. Kóždežkuli wotpokazanje tohole serbskeho žadanja přez LaSuB ma Hajko Kozel, rěčnik wuběrka wustawa a prawo, za „jasne ranjenje prawa přez zarjady. Nimo toho by wone aktualnu imagowu kampanju sakskeho knježerstwa ‚Sorbisch? Na klar.‘ dospołnje ad absurdum wjedło.“

Póndźelu zetka so sakski kultusowy minister Christian Piwarz ze zamołwitymi. Wo termin je so zapósłanc Sakskeho krajneho sejma Alojs Mikławšk (wobaj CDU) w nadawku ze serbskeje strony wobdźělenych postarał. Kaž je dotal znate, je minister wotewrjeny za rozrisanje po serbskim žadanju. Zaručeni pak dyrbja trěbni wučerjo być, zo njeby kwalita wučby na woběmaj kubłanišćomaj ćerpjeła. Na to Mikławšk skedźbnja.